СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

THE STRUCTURE OF READINESS OF FUTURE DOCTORS FOR PROFESSIONAL INTERACTION

У статті на основі аналізу наукової літератури досліджується сутність поняття «структура готовності». Висвітлено критерії, показники та аспекти сформованості досліджуваного явища. Розглянуто такий перелік готовності майбутніх лікарів: мотиваційний, розвивальний, дієвий, який був виявлений за певними показниками. Обґрунтування спрямовано на рівень готовності майбутніх лікарів до комунікації у професійній діяльності в контексті фахової підготовки. Спостерігаються комунікативні аспекти майбутніх лікарів. Розглянуто структуру готовності майбутніх лікарів до професійної комунікації. Викладено важливі напрями у структурі готовності майбутніх лікарів за професійністю під час навчання в медичному закладі. Виконано спостереження за майбутніми лікарями на основі професійної праці зі спеціалістами, які вже мають досвід у такій діяльності. Розкрито психологічні проблеми майбутніх фахівців у медичній сфері, розвиток студента-медика за попередні роки навчання. Наведено інформацію про сформованість особистих показників готовності до праці після здобуття диплому і проходження першого етапу психологічного тиску. Передано ставлення майбутнього фахівця до поставлених цілей і задач. Визначено позитивні якості медичного працівника, що є фундаментом готовності до процесу основної бази професіоналізму. Виявлено, що структура готовності майбутніх лікарів залежить від педагогічних умов рівня навчально-пізнавальної діяльності у медичних закладах. Структурі готовності виявлено на основі комунікації та робочого процесу під час практичних занять медичного закладу. Розкрито комунікаційні аспекти лікаря та студента-медика як початок формування психологічних уявлень; зв'язок досвідченого фахівця із майбутнім медиком на останніх курсах практичних робіт для здобуття психологічних і фізичних навиків. Виявлено різні компоненти на основі досліджень вчених-медиків у галузі фахової підготовки. Розкрито аналізи та структури щодо майбутніх фахівців як важливі критерії професійної

діяльності майбутнього лікаря. Описано процес залучення майбутнього фахівця в перші робочі моменти.

Ключові слова: структура готовності, комунікації, компоненти, критерії, формування готовності, показники.

The article describes in detail the analysis of scientific and pedagogical literature and considers the essence of the concept of "readiness structure". This paper discusses all issues and aspects of this topic. It should be noted that the structure of readiness of future doctors directly depends on the pedagogical conditions of their educational and cognitive activities in higher medical education, so it is important that the organization of the educational process is consistent with the dynamics of personal and professional development of each student.

The methodology is designed to develop health readiness, which has proven to be effective and can be used by teachers to train future professionals in the qualification of "doctor", as well as for the formation and development of activities in other categories of the population.

Thus, an important factor in ensuring the professional readiness of future doctors at the present stage of reforming the system of higher medical education is the application to the organization of the educational process, which significantly affects the personal development of students and their professional identification. Students, getting more opportunities to choose the content, pace, method and place of study, become active participants in the organization of the educational process.

This significantly affects the growth of their internal motivation to improve personal and professional qualities, which, in turn, becomes the basis for the implementation of the content of professional training of future doctors, the formation of their personal values, professionally important qualities. The need for professional training for future employment and the social function of professional awareness are a fundamental factor in ensuring the effectiveness of educational and cognitive activities of future health professionals.

Key words: specialists, structure, provision, development, formation.

УДК 377:378

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-1.22>

Мазуренко О.О.,
аспірантка, викладач англійської мови
Кіровоградського медичного фахового
коледжу імені Є.Й. Мухіна

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Психологічний тиск майбутніх лікарів, «здорове» сприйняття ситуації майбутнім лікарем, ставлення до людини як до цінності не можливі без високого рівня особистої зрілості лікаря, доброчесності, гармонії його професійної свідомості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У працях М. Дьоміної розкрито структуру цілісного ставлення до професіоналізму; формування професійної спрямованості учнів на медичну професію – у роботах Р.В. Іваненко, Ю.Є. Кюшиної, І.С. Вітенка, О.В. Денисової, Б.І. Ороховського. Професійна готовність розглядається в контексті

аналізу особистісно-професійного становлення лікаря у працях Яська [3]. Аналіз теоретико-методичних основ формування професійної готовності майбутніх лікарів досліджував В.М. Галузяк. Науковці досліджують результат підготовки студентів до професійної та комунікативної діяльності тощо.

У структурі готовності майбутніх лікарів дуже важливі два напрями. Готовність майбутнього фахівця як особистісна якість є необхідною умовою діяльності людини під час виконання своїх обов'язків. Аналізуючи сутність цього поняття, вчені наводять різні його визначення, розглядаючи його як: 1) наявність в особистості певних

здібностей (Б. Ананьєв, Н. Левітов, С. Рубінштейн); 2) якісну характеристику особистості (К. Платонов); 3) психологічний стан, суттєву ознаку установи (І. Блажава, Д. Узнадзе); 4) психологічну умову досягнення позитивного результату діяльності (І. Ладанов); 5) комплексну інтегральну характеристику особистості, яка визначається переконаннями, морально-вольовими якостями, стилем поведінки, сформованістю знань про професію і професійно необхідними практичними вміннями та навичками (Р. Романенко, В. Серіков).

Мета статті – дослідити структуру готовності майбутніх лікарів до професійної взаємодії у навчальних закладах (комунікація, правильний виклад потрібного матеріалу).

Виклад основного матеріалу. Підготовка майбутнього лікаря до професійної комунікації украй необхідна, оскільки у молодого фахівця немає практики у професійно-спрямованому мовленні, він допускає суттєві помилки [9]. Студентів у ВМНЗ під час навчального процесу мають навчити певним комунікативним уміннями: висвітлити тему та проблему комунікації, продемонструвати свої знання у лікувальній сфері, реагувати на сказане співрозмовником, вживаючи правильну інтонацію, правильно висловлювати свої думки [9, с. 68]. Тому готовність до професійної комунікації як важливий аспект професійної діяльності майбутнього лікаря є невід'ємною частиною роботи студентів за фахом. Готовність майбутніх лікарів до професійної комунікації є результатом послідовних дій, які потрібно реалізувати під час навчання у ВМНЗ.

Нині у психолого-педагогічних дослідженнях активно вивчаються проблеми в галузі професійної підготовки фахівців, насамперед педагогічної. У монографії Тихолаз «Розвиток професійної спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів» на основі аналізу психолого-педагогічної літератури і педагогічної практики виявлено сутність і структуру спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів, розроблено критерії, показники та рівні її складання. Досліджено умови педагогіки, наведено приклад розвитку професійної спрямованості, що сприяє формуванню адекватного та натхненного ставлення студентів до медичної професії. У статті запропоновано методичні рекомендації щодо розвитку професійної спрямованості майбутніх лікарів у процесі їх підготовки в медичних вузах [3].

У дослідницькому аналізі професійної діяльності лікаря важливо враховувати результати досліджень доктора психології, одного із основоположників новітньої психологічної галузі «Психології професій» Є. Зеєра. Дослідник зазначає про два етапи готовності майбутніх фахівців. Для першого з них характерне прагнення особистості оволодіти певною професією, спеціальністю, для

другого – підготовленість до певного виду професійної діяльності.

Дослідник виявив основні моменти цих рівнів:

1. Мотиваційний момент, який включає потребу у праці, зацікавленість професією та уявлення про соціальний статус.

2. Пізнавальний – розуміння соціальності, суспільної необхідності обраної професії, визначеність методів досягнення мети.

3. Емоційний – моральна підготовленість майбутнього фахівця до праці.

4. Вольовий – це компонент, який відповідає за вміння самоорганізації, досягнення та створення власної мети.

На другому рівні структура є більш наближеною до професійної діяльності та розглядається як сформованість особистісних і професійних якостей, необхідних для успішної реалізації фахових завдань [4]. Існують специфічні вимоги та умови для професії майбутніх лікарів. Фахівці приділяють особливу увагу специфічним умовам і вимогам до особистісних якостей і ціннісних пріоритетів медика. Належить до професій суб'єктно-суб'єктного типу і лікувальна справа, діяльність лікаря в умовах підвищеної соціально-психологічної напруженості. Складність професійних завдань лікаря і його обов'язки зумовлюють вимоги до його професійної готовності, тому студент-медик має бути впевнений у питанні обрання майбутньої професії.

Лікарі часто працюють в умовах великого емоційного перенавантаження (операції, дитячі рідкісні хвороби, невиліковні пацієнти). Періодично виникають стресові ситуації, які потребують прийняття оперативних рішень без досить чіткої інформації. У Міністерстві охорони здоров'я сказано, що кожен лікар має бути кваліфікований і працювати офіційно. Майбутній лікар, готовий працювати, повинен розуміти, як працювати із сучасним обладнанням, правильно застосовувати диференційну діагностику, проводити лікування, реабілітацію та диспансеризацію хворих у межах своєї спеціальності.

Існує багато критеріїв, за якими лікар, працюючи у лікарні, може надавати швидку та невідкладну медичну допомогу; проводити нагляди за діями лікарських засобів, щоб уникнути фатальності; очікувати результатів на користь хворого при правильному лікуванні за певного діагнозу; вести документацію, правильно заповнювати картку хворого; дотримуватися принципів медичної деонтології; бути в змозі брати керування над медичним персоналом; постійно працювати над своїми знаннями [3].

На думку Л. Супрун, рівень якостей будь-якого медика має складати психологічну готовність до майбутньої професії. Дослідниця зазначає такі якості: стресостійкість, комунікабельність, терпимість,

чесність, відвертість, відповідальність, активність. У дослідженні І. Вітенко було виявлено проблеми стосовно професійної готовності майбутніх лікарів.

Висновки. Соціальна функція професійної обізнаності є головним аспектом ефективності навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців у галузі охорони здоров'я. Методика розроблена для формування готовності працювати у сфері охорони здоров'я. Вона виявилася ефективною і може бути використана педагогами для підготовки майбутніх фахівців за кваліфікацією «лікар», а також для формування та розвитку діяльності інших категорій населення.

Необхідно зауважити, що структура готовності майбутніх лікарів залежить лише від педагогічних умов їх навчальної та пізнавальної діяльності у вищих навчальних закладах, тому важливо, щоб така організація узгоджувалася із динамікою особистісного та професійного розвитку кожного студента. Професійна готовність якості педагогічних умов розвитку майбутніх лікарів визначає багато компонентів, які дуже необхідні як майбутньому фахівцю, так і досвідченому лікарю [6].

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабин І. Зміна парадигми підходу до навчання в університеті – із орієнтованого на викладача до

студентоцентрованого як основна вимога ЄПВО. І. Бабин [Електронний ресурс].

2. Вітенко І.С. Психологічні основи підготовки медичних кадрів / І.С. Вітенко. Х. : Основа, 1995. 158 с.

3. Галузяк В.М. Розвиток професійної спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів. В.М. Галузяк, С.І. Тихолаз. Вінниця, 2016. 228 с.

4. Зеер Э. Компетентносный подход к модернизации профессионального образования. Э. Зеер, Э. Сыманюк. *Высшее образование в России*. 2005. № 4. С. 23–30.

5. Лещенко О. Політика ЮНЕСКО в освітній сфері. О. Лещенко. [Електронний ресурс].

6. Любіна Л.А. Гендерні особливості формування професійної компетентності майбутніх лікарів. Л.А. Любіна; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. К., 2015. 18 с.

7. Національний освітній глосарій: вища освіта. 2-ге вид., перероб. і доп. / [авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова]; за ред. В.Г. Кременя. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.

8. Скоробагата О.М. Готовність до діяльності як психолого-педагогічна проблема. О.М. Скоробагата [Електронний ресурс].

9. Супрун Л.М. Психологічний аналіз готовності майбутніх медсестер до професійної діяльності. Л.М. Супрун; Ін-т психології АПН України. К., 1994. 17 с.